

Reactie in het kader van de veldraadpleging op het waarderingskader 2017, **sector (voortgezet) speciaal onderwijs**; versie 12 november 2015.

Opmerkingen van algemene aard

1. De internetraadpleging is opgesteld op 27 november en sluit op 29 december. Zowel het tijdstip als de termijn van openstelling van de internetraadpleging over het waarderingskader is zeer ongelukkig. De termijn (1 maand) is te kort en de periode is zeer druk (december). Dat doet geen recht aan de intentie van deze raadpleging, namelijk om: de besturen en andere partijen in een vroeg stadium inzicht te bieden in de voorgenomen waarderingskaders en om reacties op deze kaders te ontvangen.
2. De inspectie geeft aan bij de uitwerking van het waarderingskader wordt aangesloten bij het wetsvoorstel Bisschop cs. In het wetsvoorstel wordt het begrip kwaliteit van het onderwijs gedefinieerd in termen van de naleving van bij of krachtens een onderwijswet gegeven voorschriften. Voor scholen moet duidelijk zijn welke onderdelen van het waarderingskader wettelijk verplicht zijn en welke niet: eisen met een wettelijke grondslag (deugdelijkheidseisen) en andere aspecten van kwaliteit. Zowel de wettelijke eisen als de andere aspecten van kwaliteit zijn in de uitwerking weergegeven. Op ieder uitwerking volgt een verantwoording.
  - De verantwoording bevat de verwijzing naar de wet en/of geeft een duiding van de maatschappelijke, wetenschappelijke of onderwijskundige relevantie. Het scherpe onderscheid tussen de deugdelijkheidseisen en de andere aspecten van kwaliteit in de uitwerking wordt hier echter losgelaten. De verantwoording biedt een algemene beschrijving die weergeeft waar de standaard over gaat, maar maakt daarbij geen scherp onderscheid naar het wetsartikel waar de onderscheiden deugdelijkheidseis op is gebaseerd. Een 1 op 1 verwijzing wetsartikel – deugdelijkheidseis ontbreekt.
  - In die gevallen waarin een verwijzing naar een wetsartikel wordt gegeven valt op dat met name artikel 11 en artikel 41a voor een groot aantal deugdelijkheidseisen onder verschillende standaarden wordt gebruikt. Artikel 11 betreft de uitgangspunten en doelstelling van het onderwijs. Dit artikel lijkt nu als kapstok te worden gebruikt om tal van deugdelijkheidseisen aan op te hangen. Meest in het oog springend is de standaard didactisch handelen:

Didactisch handelen (verantwoording). Onder verwijzing naar artikel 11, eerste lid en artikel 41a komt de inspectie tot de vaststelling dat de werkwijze in het didactisch handelen zodanig is dat de leerling tot leren komt. Daarop aansluitend formuleert de inspectie drie voorwaarden. Ook hier komt de inspectie tot een eigen interpretatie die vervolgens opgenomen zijn bij de deugdelijkheidseisen.
  - In de verantwoording geeft de inspectie ook een duiding van de maatschappelijke, wetenschappelijke of onderwijskundige relevantie. De inspectie verantwoordt zich op geen enkele wijze over het (gekozen) onderwijsconcept dat ten grondslag ligt aan de uitwerking van de andere aspecten van kwaliteit. Ook verantwoording op het gebied van de wetenschappelijke onderbouwing ontbreekt. Daarmee ontstaat het beeld dat de keuzes zijn gebaseerd op eigen aannames.
3. Bij paragraaf bevindingen en oordelen over de standaarden maakt de inspectie bij de oordelen voor standaarden met deugdelijkheidseisen onderscheid tussen goed, voldoende en onvoldoende. Bij het oordeel goed betreft de inspectie volgens de omschrijving ook bevindingen op het gebied van de overige aspecten van kwaliteit. Dit uitgangspunt verhoudt zich niet tot het bepaalde in het wetsvoorstel Bisschop, waarin kwaliteit is gedefinieerd als de naleving van bij of krachtens een onderwijswet gegeven voorschriften. Het onderscheid tussen het oordeel goed of voldoende bij de standaarden zonder een wettelijk fundament (= andere aspecten van kwaliteit) wordt bepaald door 'op overtuigende wijze'. Zonder nadere uitwerking lijkt hier ingezet tot worden op het expert-oordeel van de individuele inspecteur. Zonder enige garantie van borging van inter-beoordelaars betrouwbaarheid doet dit afbreuk aan de geloofwaardigheid van de inspectie op het gebied van stimulerend toezicht.

Overige opmerkingen

4. Standaard 2.2. Zicht op ontwikkeling en begeleiding. Aspecten van effectieve interne samenwerking, werkwijze, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de commissie voor de begeleiding en de overige teamleden ontbreken. Zowel op het niveau van de deugdelijkheidseisen als bij andere aspecten van kwaliteit.
5. Standaard 2.3. De standaard heeft niet alleen betrekking op didactisch handelen maar betreft ook pedagogisch handelen en het orthopedagogisch leerklimaat. De standaard heeft dus een bredere uitwerking dan de titel aangeeft. Liever deze aspecten opnemen in een aparte standaard pedagogisch handelen of pedagogische grondhouding. De verantwoording noemt ook het efficiënt benutten van de onderwijstijd. Liever dit aspect onderbrengen bij de standaard onderwijstijd (2.4). Ook noemt de verantwoording het realiseren van een doorgaande lijn. Liever dit opnemen bij de standaard onderwijsaanbod.
6. Standaard 2.5 Samenwerking. De deugdelijkheidseis dat de school overleg voert met andere scholen in de gemeente en met de gemeente zelf over het bestrijden van onderwijsachterstanden is op het niveau van de school geen realistisch gegeven, maar zou belegd moeten worden op het niveau van het bestuur in relatie tot het samenwerkingsverband.
7. Standaard 2.6. Praktijkvorming en stage. De deugdelijkheidseis 'de school volgt de voortgang van de leerling en stuurt zo nodig bij..' is al opgenomen /ligt besloten in standaard 2.2. De eis 'de school begeleidt de leerling bij de voorbereiding ... organisatie.' Past beter bij de standaard 1.3.
8. Standaard 3.2 Ondersteunend en stimulerend schoolklimaat. Ondersteunend en stimulerend zijn twee te onderscheiden kenmerken van het schoolklimaat en zouden beter apart beoordeeld kunnen worden. Liever de standaard benoemen als 'schoolklimaat'
9. Standaard 4.1 – 4.3 Kwaliteitszorg en ambitie.. Bij de deugdelijkheidseisen wordt onderscheid gemaakt tussen het niveau 'school' en 'bestuur'. De inspectie onderzoekt beide niveaus. Niet duidelijk is in welk onderzoek welk aspect wordt onderzocht. Voorkeur gaat uit naar het scheiden van beide niveaus in aparte onderzoeken. Immers, er dient te worden gehandeld vanuit een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling. Bestuursniveau komt dan aan de orde in het bestuursgesprek. In het waarderingskader school maakt het bestuur geen onderdeel uit van het kwaliteitsonderzoek op de school. De normering voor het bepalen van het toezichtarrangement moet louter betrekking hebben op schoolniveau en niet worden beïnvloed door oordelen op bestuursniveau. De tekst bij de paragraaf bevindingen en oordelen gaat hier niet op in/geeft hierover geen informatie.
10. Bij een eventueel apart waarderingskader bestuur zouden naast de kwaliteitszorg en het financieel beheer ook de professionaliteit van de leraren als standaard kunnen worden opgenomen.
11. De waarderingskaders van de verschillende sectoren zijn op elkaar afgestemd. Dit komt onder andere terug in de opbouw van het kader waarbij als structuur is gekozen voor een opbouw aan de hand van vier hoofdvragen: 1. leren kinderen maximaal? (Kwaliteitsgebied 1: onderwijsresultaten); 2. geven leraren goed les? (Kwaliteitsgebied 2: onderwijsproces); 3. Is het klimaat voor leerlingen veilig, stimulerend en ambitieus? (Kwaliteitsgebied 3: schoolklimaat en veiligheid); 4. Bewaakt en ontwikkelt de directie de kwaliteit van de school (Kwaliteitsgebied 4: kwaliteitszorg en ambitie). Voor de sectoren po, vo en mbo lijkt dit een uitstekend uitgangspunt. Bij de sector so wringt de positionering van zicht op ontwikkeling en begeleiding onder kwaliteitsgebied onderwijsproces. Voor deze sector is een vijfde vraag ook relevant: volgt de school de ontwikkeling en vorderingen van de leerlingen nauwgezet en heeft kennis over het functioneren van de leerling consequenties voor het handelen van de school en de leraren. Het onderwijsleerproces wordt ingericht op basis van de informatie binnen het systeem van leerlingenzorg. Dat zou pleiten voor een apart kwaliteitsgebied zicht op ontwikkeling en begeleiding. Beter nog: 'sturen op ontwikkeling', om het dynamisch karakter van de activiteiten te benadrukken. Aan 'zicht op ontwikkeling' ontbreekt dit aspect in de titel.

Hengelo, 18 december 2015
 Namens bevoegd gezag,

P.B. van den Berg
 Programmamanager Onderwijs en Kwaliteit
 Attendiz.